

AZ ERDŐ

AZ 1862-BEN ALAPÍTOTT ERDÉSZETI LAPOK 94. ÉVFOLYAMA

VIII. ÉVF. 6. SZÁM 201 — 240. OLDAL 1959. JÚNIUS

TARTALOM

<i>Dr. Balassa Gyula:</i> Erdőgazdaságunk a népgazdaság szocialista fejlődésében — — — —	201
<i>Lámfalussy Sándor:</i> Az erdefenyő kitermelése — — — — —	207
<i>Várady Sándor:</i> Fahasználati munkák gyakorlati irányítása erdőgazdasági szinten — —	213
<i>Kiss Miklós:</i> Az agostyáni arborétum telepítése és fejlesztési terve — — — — —	218
<i>Süttő Endre:</i> Az erdőgazdaságok gazdasági tevékenységének elemzése — — — — —	225
<i>Hajdu István:</i> Fakitermelő dolgozók teljesítménye és keresete a Balatonfelvidéki erdőgazdaságban — — — — —	230
<i>Györfi János:</i> A hazai rakodókon tárolt rönkanyag fertőzöttsége — — — — —	233
<i>Szabó Ferenc:</i> Megjegyzés az akácagnak vetésre való előkészítéséhez — — — — —	237
<i>Papp József:</i> A keleti gyertyán (<i>Carpinus orientalis</i> Mill.) — — — — —	238
Címkép: <i>28 éves magtermelő akácállomány</i> (Bagaméri Erdészeti)	
Hátlapon: <i>Az agostyáni arborétum csemetekertje</i> (Vértesi Erdőgazdaság)	

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Балашша Дь. 0-р.:</i> Лесное хозяйство Венгрии в развитии социалистического народного хозяйства	201
<i>Ламфалуши Ш.:</i> Лесозаготовка сосны обыкновенной	207
<i>Варади Ш.:</i> Практическое управление лесоэксплуатационных работ на лесохозяйственном участке	213
<i>Киши М.:</i> План посадки и развития арборетума в г. Агостьян	218
<i>Шюттэ Э.:</i> Анализ экономической деятельности лесных хозяйства	225
<i>Хайду Ш.:</i> Выработка и зарплата лесозаготовительных трудящихся в Балатонфелвидекском лесхозе	230
<i>Дьэрфи Я.:</i> Зараженность кражей храненных на складах Венгрии	233
<i>Сабо Ф.:</i> Замечания к подготовке посева семян акации белой	237
<i>Панн Й.:</i> Граб восточный (<i>Carpinus orientalis</i> Mill.)	238
На первой странице обложки: <i>28-летнее семянозное насаждение акации</i> (Лесничество в Багамере.).	
На последней странице обложки: <i>Питомник арборетума в г. Агостьян.</i> (Вертепский Лесхоз.)	

SOMMAIRE

<i>Balassa Gy., Dr.:</i> L'économie forestière hongroise dans le développement socialiste de l'économie nationale — — — — —	201
<i>Lámfalussy, S.:</i> L'exploitation du pin sylvestre — — — — —	207
<i>Várady, S.:</i> La direction pratique des travaux d'exploitation aux économies forestières —	213
<i>Kiss, M.:</i> L'établissement de l'Arboretum d'Agostyán et son plan de développement — —	218
<i>Süttő, E.:</i> L'analyse de l'activité économique des économies forestières — — — — —	225
<i>Hajdu, I.:</i> Le rendement et la salaire des ouvriers bucherons chez l'économie forestière Balatonfelvidék — — — — —	230
<i>Györfi J.:</i> Le grade d'infection des grumes stoqués aux dépôts du pays — — — — —	233
<i>Szabó, F.:</i> Remarque sur la préparation des semences de robinier avant la semis — — —	237
<i>Papp J.:</i> Le charme oriental (<i>Carpinus orientalis</i> Mill.) — — — — —	238
En couverture: <i>Peuplement granifère de robinier</i> (Foresterie Bagamér)	
En reverse: <i>La pépinière de l'Arboretum d'Agostyán</i> (Économie forestière Vértesi)	

Felelős szerkesztő: KERESZTESI BÉLA, a mezőgazdasági tudományok kandidátusa
Szerkesztő bizottság: BABOS IMRE, a mezőgazdasági tudományok doktora, dr. BALASSA GYULA,
dr. HARACSI LAJOS, KÁLDY JÓZSEF, KOCSÁRDY KÁROLY, KUTASY VIKTOR, MADAS
ANDRÁS, PÁRIS JÁNOS, SALI EMIL, SZÓNYI LASZLÓ

A szerkesztő helyettese: JÉROME RENÉ. Technikai szerkesztő: ÁKOS LASZLÓ.

Felelős kiadó: A Mezőgazdasági Könyv- és Folyóiratkiadó Vállalat igazgatója.
Szerkesztőség: Budapest, V., Kossuth Lajos tér 11. Országos Erdészeti Főigazgatóság.
Megjelent 4000 példányban. Előfizetési ára egy évre: 60,— Ft, negyedévre 15,— Ft.

48358-689/2 - Révai-nyomda, Budapest, V., Vadász u. 16. — (Felelős: Povárny Jenő)

Erdőgazdaságunk a szocialista fejlődés útján

Szemelvények dr. Balassa Gyula miniszterhelyettesnek a MEDOSZ közgazdasági akadémiaja előadássorozatában tartott előadásából.

A szocializmus gazdasági alaptörvénye: „*az egész társadalom állandóan növekvő anyagi- és kulturális szükségletei maximális kielégítésének biztosítása a szocialista termelésnek a legfejlettebb technika alapján történő szakadatlan növekedése és tökéletesítése útján*“. A szocializmus rendeltetése tehát a kizsákmányolásmentes társadalom felépítése, s ezen keresztül lényegében az egész társadalom életszínvonalának növekedésében, élet- és munkakörülményeinek javulásában tükröződő bővített szocialista újratermelés megvalósítása.

Ennek alapján a szocialista erdőgazdálkodásnak, mint a népgazdaság termelési ágának feladata, hogy az erdők tulajdonjogának társadalmassítása révén

— az erdőgazdaságban is megvalósítsa a szocialista bővített újratermelést, gondoskodik arról, hogy az erdők egyre jobban megfeleljenek vízgazdálkodást szabályozó, mezővédő stb. rendeltetésüknek és

— a társadalom egyre növekvő szükségleteinek megfelelően biztosítsa a népgazdaság faszükségletének egyre nagyobb mértékben való kielégítését.

Alapjában véve a modern társadalmak mindegyikére, tehát nemcsak a szocializmusra, hanem a kapitalizmusra is a bővített újratermelés jellemző. A kétféle bővített újratermelés között azonban igen lényeges, alapvető különbség van. A kapitalizmusban a termelés bővítése a kizsákmányoló osztályok gazdagságának, jólétének növekedését, ugyanakkor a dolgozók egyre növekvő kizsákmányolását szolgálja és eredményezi. A szocializmusban azonban a termelés bővítésének célja az egész dolgozó nép egyre növekvő anyagi és kulturális igényeinek kielégítése. Ezen általánosan érvényes különbség mellett különösen szembetűnő az ellentét a kapitalista és szocialista erdőgazdálkodás között. *A kapitalizmusban* annak ellenére, hogy általában bővített újratermelés folyik, *az erdőgazdaságokra főleg a szűkített újratermelés, a rablógazdálkodás jellemző*, mert az erdők döntő többségének magántulajdona és a hosszú termelési idő ellentétben áll a bővített újratermelés megvalósításával.

Magyarországon 1928-ban bővített újratermelésről legfeljebb a 4,2%-nyi állami erdőterületen lehetett szó. A községek, törvényhatóságok, közbirtokosságok, hitbizományok és alapítványoknak csak elenyésző részénél folyhatott a bővített újratermelés követelményeinek megfelelő szakszerű erdőgazdálkodás. Az erdőterület döntő többségét kitevő egyéb erdőbirtokokon a szó szoros értelmében vett rablógazdálkodást űzték. Így természetesen, hogy ebben az időben erdőgazdálkodásunk egészét a szűkített újratermelés jellemezte. A helyzet etekintetben lényegesen nem változott később sem. A közösségi tulajdonban lévő er-

dők aránya ugyan az 1928. évi 21,1%-ról 1937-ig 23,7%-ra nőtt, azonban az összes erdőterületnek még 1937-ben is csak 5,6%-a volt állami erdő. A döntő fordulatot ebben is hazánk felszabadulása hozta meg. A földreform során az erdőterületünk többsége állami tulajdonba került: 1945. elején az összes erdőterületnek 68,8%-a állami tulajdonba, 19,4%-a állami kezelésbe került. *Jelenlegi állapotunkban az erdőterület 74%-át az állami erdőgazdaságok használják, további 13%-át kezelik, 2%-át a tanácsok, 11%-át pedig tanácsi felügyelet alatt magánosok és különböző szervek (OVF, ÁGF) kezelik.*

A földreform és az erdők tulajdonjogában bekövetkezett nagyarányú változás rendkívüli perspektívát nyitott meg erdőgazdaságunk fejlődése és valamennyi erdőgazdasági dolgozó számára.

Az állami erdőgazdaságok használatában lévő erdőkben szakszerű erdőgazdálkodás folyik, a gazdálkodásban általában érvényesülnek a korszerű, tudományosan megalapozott elvek és a szocialista bővített újratermelés módszerei. A közbirtokossági erdőkben a népgazdaság érdekei, a szocialista bővített újratermelés elvei már csak részben érvényesülnek, még kevésbé érvényesülnek a népgazdaság általános érdekeinek megfelelő célkitűzések a tanácsok kezelésében lévő és felügyelete alatt álló erdőkben. Itt természetszerűen elsődlegesen nem az anyagi erők hiányáról van szó, hanem az erdőgazdálkodás körüli szemlélet-ről. A tanácsi szervezetben egyrészt hiányzanak a megfelelő szakemberek és emiatt nincs meg a képesség az ezekben az erdőkben folyó gazdálkodás ellenőrzésére és a népgazdaság érdekeinek megfelelő irányításra. *Dolgozó népünk érdekei azt követelik, hogy erdőterületünknek minél nagyobb hányadán érvényesüljenek maradéktalanul a szocialista bővített újratermelés követelményei,* mert a növekvő faszükségletet csak így tudjuk kielégíteni. Alkotmányunk 6. §-a szerint az erdők az egész nép vagyonaként az állam és közületek tulajdonát képezik. Ezért a jövőben elsőrendű feladatunk az erdészeti szakigazgatási szervezet kiépítése, működésének hatékonyá, érdemivé tétele révén helyes irányba terelni a tanácsok kezelésében levő és felügyelete alatt álló erdőkben folyó gazdálkodást. Továbbá céltudatosan csökkenteni kell a magán-erdők arányát, egyidejűen növelni kell az erdőbirtokossági társulatokon belül az állami részarányt.

A szocialista erdőgazdálkodásnak legfontosabb feladata mindenekelőtt, hogy a népgazdaság többi ágaihoz hasonlóan *az erdőgazdaságban is megvalósítsa a bővített újratermelést.* A bővített szocialista újratermelés kérdésével az utóbbi évek folyamán a szovjet erdészeti közigazdászok meglehetősen sokrétűen foglalkoztak. A kérdés komplikáltsága miatt alapjában véve még ma sincs lezárva. *A szocialista erdőgazdálkodásnak — az előzőkben elmondottak szerint — a kapitalista erdőgazdálkodás statikus szemléletével, a tartamosság, vagyis a távlatokban is egyenlő évi hozadékok elvével szemben az évi növedék, s ezen keresztül és ezt követőleg az évi hozadékok növekedését kell biztosítani, mégpedig annak használati értékében kifejezve.* Ez a meglehetősen tömör meghatározás természetesen rendkívül sokféle, bonyolult összefüggést tartalmaz. Végso fokon az erdőgazdaságban a bővített újratermelés megjelenési formája: a hozadékok állandó növekedése. Alapvető kritériuma pedig *az élőfakészlet értékének növekedése.*

Hazánkban az erdők számbavétele és az erdőgazdálkodásnak üzemtervek alapján történő irányítása — mind annak mértékét, mind pedig fontosságát és megbízhatóságát tekintve — az összes európai országokhoz képest kiemelkedő szintet ér el. A FAO 1953. évi erdőleltára szerint pl. a világ egészét tekintve az

összes erdőterületnek csak 27⁰/₀-án, Európában csak 42⁰/₀-án folyik üzertervszerű gazdálkodás. Ugyancsak a FAO adatai szerint az európai országok közül ezen a téren legfejlettebb Belgium az üzertervek alapján kezelt erdők 79⁰/₀-os, Dánia 76⁰/₀-os, Svájc 71⁰/₀-os és Olaszország 70⁰/₀-os arányával. *Hazánkban 1958. végén az ország egész erdőterületének 84⁰/₀-át már helyszíni felvételekkel számba vettük és elkészítettük a területek hosszúléjárati üzerterveit.* E szerint a többi országokhoz viszonyítva jelentős előnyben vagyunk, azonban az élőfakészlet mennyiségére vonatkozólag, jelenleg csupán egyszeri felvétel alapján, erdeinknek csak 84⁰/₀-ára van adatunk. Meglehetősen messze vagyunk még attól, hogy erdeink összes élőfakészletének mennyiségi és értékbeni változását ki tudjuk mutatni. Ennek hiányában a bővített újratermelés tényének közvetlen bizonyítására egyelőre még nincs lehetőségünk. Azonban az erdőművelés terén alkalmazott módszereink, elért eredményeink és célkitűzéseink közvetett formában kétségtelen bizonyítékot szolgáltatnak ahhoz, hogy erdőgazdálkodásunkban bővített újratermelés folyik, illetve annak tendenciái maradéktalanul érvényesülnek.

Elmondhatjuk, hogy az erdőművelési tevékenység minden mozzanata, kezdve a maggyűjtéstől, csemetetermeléstől és vágásfelújításoktól egészen az állományápolásokig, arra irányul, hogy *fokozzuk erdeink termelőképességét.* Az erdők termőképessége fokozódásának jellemző mérőszáma a gazdálkodás belterjességének mértéke. Ez viszont a munkával érintett terület nagyságában és ennek az összes erdőterülethez viszonyuló arányában jut kifejezésre. A felszabadulás előtt a munkával érintett terület, összesen mintegy 75 ezer ha, az összes erdőterületnek csak 6,8⁰/₀-a volt. Ezzel szemben 1957/58-ban már az összes erdőterületnek 24,5⁰/₀-a, összesen kb 270 ezer ha állt már közvetlen művelés alatt. A művelés intenzitása tehát a felszabadulás előttinek közel négyszeresére növekedett.

Ha az erdőművelés terén semmi egyéb eredményünk nem lenne, egyedül az a tény, hogy az 1947. évvégi állapot szerinti 10—12 évi vágásfelújítási hátralékkal szemben ma felújítási hátralékunk mindössze 3 évi vágásterületnek felel meg, kézzel fogható bizonyítéka annak, hogy erdőgazdaságunkban bővített újratermelést folytatunk.

Ennek azonban számos további bizonyítéka is van. A felszabadulás előtt a felújításokat a sarjról történő felújítás döntő többsége, s ennek révén az értékes fafajok fokozatos háttérbe szorulása és közvetve az erdők termelőképességének csökkenése jellemezte. Ezzel szemben ma a vágásterületnek csak 8,2⁰/₀-a újul fel sarjról és ez a felújítási mód évről évre csökken. Egyre inkább csökken a tarvágás és fokozódik a magról történő természetes felújítás. 1957/58-ban a keletkezett vágásterületnek 14,4⁰/₀-a természetes úton, magról újult fel az 1956/57. évi 10,5⁰/₀-kal szemben; 15 éves távlati fejlesztési tervünk pedig már célul tűzi, hogy az összes véghasználati területnek hegyvidéken 80⁰/₀-án, dombvidéken 50⁰/₀-án, az Alföldön pedig 5⁰/₀-án legyen felújító vágás. Az állományok nevelése, a nevelővágások végrehajtása gyakorlatilag szintén a termőképesség fokozását célozza. 15 éves távlati fejlesztési tervünk szerint az erdő szakszerű ápolásával az élőfakészletet és ezen keresztül a jövőbeni kitermelések mennyiségét és főképpen minőségét jelentős mértékben emelni fogjuk úgyanyira, hogy 40—50 év múlva 40⁰/₀-kal több faanyagot lesz módunkban a népgazdaságunk rendelkezésére bocsátani.

Ezek azok az eredmények, amelyek erdeink termelőképessége fokozásának kétségtelen bizonyítékai. Természetesen ezen a téren is még számos, eddig még kellőképpen ki nem aknázott lehetőségünk is van. Így pl. tény az, hogy a vá-

gásfelújítások terén a múlthoz képest jelentős fejlődést értünk ugyan el, de *azt is meg kell mondanom, hogy az 1—1,5 évi szabályos felújítatlan vágásterület helyett még ma is kb. 3 évi felújítási hátralékunk van annak ellenére, hogy már az 1954. évi fejlesztési határozat is előírta, hogy a tarra vágott területet mesterséges erdősítés esetén legkésőbb a vágást követő tavaszon fel kell újítani és a felújítást mielőbb be kell fejezni.* Az sem egészséges dolog, hogy a felújítások sikeres befejezésének időszükséglete 4—5 év. Minden erőnket meg kell feszíteni, hogy ezt a hiányosságot mielőbb megszüntessük.

Meg kell említenem, hogy az ellenforradalmat megelőző években a kitermelhető fatömeg nagysága körüli vita bővített újratermelésünk kérdését túlságosan egyoldalúan fogalmazta meg. A figyelmet majdnem teljes egészében csak a bővített újratermelés egyik összetevőjére, a hozadék nagyságára összpontosította, s a másik komponenst kissé háttérbe szorította. Ahhoz, hogy a bővített újratermelés terén ne csak a kapitalista rendszerrel összehasonlítva hivatkozhassunk eredményeinkre, hanem a dolog lényegének megfelelően ezen az úton folytonosan előrehaladjunk — erdeink termelőképességét állandóan növelve — maradéktalanul hasznosítanunk kell a bővített újratermelésnek azt a tartalékát, ami a termelési idő improduktív részének lerövidítésében, a vágásfelújítás lehető legrövidebb időn belül történő végrehajtásában és ugyancsak annak minél rövidebb idő alatt történő sikeres befejezésében rejlik.

Zenkívül erdeink termelőképességének fokozása terén *komoly tartalékok rejlenek még a rontott erdők átalakításában.* A folyó hároméves tervünk, de a 15 éves fejlesztési tervünk is előírja, hogy a csak fafajcserével megjavítható rontott állományok levágását meg kell gyorsítani, a véghasználati területeknek legalább 20%-ára ilyeneket kell besorolni. Erdőterületünknek szintén a múlt rendszer terhes örökségeként még ma is közel 40%-a csökkent termelőképességű, úgynevezett rontott állományokból áll. Ezek helyén a termőhelyi adottságokat teljes mértékben hasznosítani tudó, 100%-os termelőképességű erdők nevelése meglévő erdőink termelőképességének fokozásában egyik legnagyobb tartalékunk. E tartalék hasznosítása terén eddig azonban *még csak a kezdeti lépéseket tettük meg.* Természetesen a fafajcsere nemcsak a rontott erdők átalakításában bír jelentőséggel. Mindenütt, ahol a termőhelyi adottságok más fafajra kedvezőbbek mint az állományalkotó fafajra, a nagyobb hektáronkénti növedék és élőfakészlet létrehozása érdekében a felújítás során a megfelelő fafajcserét végre kell hajtánunk. Ezen a téren a most következő néhány évben *különös gondot kell fordítani a nyárok termőterületének növelésére*

A növedék és az élőfakészlet bővített újratermelésének másik módja: *az erdőterületek növelése.* Azokban az országokban, ahol az erdősültség lényegesen kedvezőbb, vagyis ahol az összes területnek meglehetősen nagy hányadát erdők borítják és ahol az egyébként nem hasznosítható területeket már teljes egészében faállomány borítja, a bővített újratermelés főleg csak a meglévő erdők termelékenységének fokozásában jut kifejezésre, az erdőterület növelésének a jelentősége sokkal kisebb, mint pl. hazánkban, ahol a fásított terület aránylag kevés. *Az ország erdőterülete a Horthy-rendszer 20 éve alatt mindössze 8397 ha-ral, az erdősültség 0,1%-kal gyarapodott.* Szocializmust építő rendszerünk fölénye a múlt rendszer felett erdőgazdaságunkban legszembetűnőbben ezen a területen mutatkozik meg. Jóformán 1947-től kezdve nem volt határa annak az anyagi támogatásnak, amit a dolgozók állama erdőgazdaságunk fejlesztésére biztosított. Amit az erdőgazdasági szakemberek az ország erdősítésének növelése céljára, erdősítésre kértek, a kormányzat mindig maradéktalanul biztosította.

A múlt rendszer 20 év alatt összesen 65 398 ha, évi átlagban csak 3443 ha új erdőtelepítést és fásítást hajtott végre. Ezzel szemben *mi az utolsó 9 év alatt összesen 189 835 ha, évi átlagban 21 ezer ha új erdőt telepítettünk és fásítást végeztünk s az ország erdőszültsége 11,8%-ról 13,6%-ra emelkedett.* Feleannyi idő alatt tehát háromszorannyi eredményt hoztunk létre. A 15 éves fejlesztési tervünk további távlatokat nyit meg előttünk. Célul tűzi 15 év alatt összesen 228 000 ha új erdőtelepítés és fásítás végrehajtását. Ennek eredményeképpen érdeink évi fahozama átlagosan 1,5 millió m³-rel, a jelenleginek további mintegy 40%-ával fog növekedni.

Az erdőterület növelésének és a fásításoknak a fatömegnyerésen kívül igen fontos, hazánkban különösen nagyjelentőségű célja, hogy biztosítsa az erdő vízgazdálkodás-szabályozó, talajvédő, a mezőgazdaság terméshozamának fokozását elősegítő szerepének minél szélesebb körben való érvényesülését. Etekintetben pedig *különös gondot kell fordítani a kopárok befásítására.* Mérhetetlen az a kár, amit a víz- és szélerozió a termőtalaj lemosása és elfűvése által okoz. Elsőrendű népgazdasági érdek ennek a kárnak minimumra csökkentése. Ez pedig kizáróan csak az ilyen, erózióknak kitett területek befásítása révén történhetik eredményesen. Helytelen az a szemlélet, amely pl. a fásítás térfoglalásától félti a kopárosodó legelőt és ezért nem enged fásítani. Bebizonyított tény, hogy sokkal nagyobb az a kár, amely a fásítás nélküli legelőterület fokozatos lepusztulásában jelentkezik, mint az a látszólagos fűhozam kiesés, amit a fásítás okoz. Az 1935. évi IV. tc. előírta, hogy a kopárosodásra hajló területeket ki kell jelölni és a tulajdonosok saját költségükre kötelesek azok befásításáról gondoskodni. Ma ez a törvény bár hatályos, a gyakorlatban nem érvényesül. *Egész népgazdaságunk előrehaladása és mérhetetlen károk megelőzése érdekében feltétlenül fontolóra kell venni ennek a törvénynek a felújítását és a mai viszonyokra alkalmazott végrehajtását. Ennek alapján 15 éves fásítási programunk homlokterébe — a nyárfásítás mellett — a talajvédelmet biztosító, vízgazdálkodást szabályozó kopárfásítások végrehajtását, mindenekelőtt a földes kopárok befásítását kell tennünk.* Nyárfásítási programunk végrehajtása sem egészen zökkenő nélküli. Ebben a célkitűzésben eddig nagy mértékben támogatták erdőgazdaságainkat az állami gazdaságok. Itt nincs hiba. Azonban a termelőszövetkezeteknek és községeknek is elsőrendű anyagi érdeke fűződik ahhoz, hogy ebben a munkában segítségünkre legyenek. Továbbá több segítséget és gyakorlati közreműködést remélünk ezen a téren a vízügyi szervektől.

A szocialista erdőgazdálkodás feladata, hogy a bővített újratermelés megvalósítása révén a társadalom egyre növekvő szükségleteinek megfelelően a népgazdaság faszükségletének egyre nagyobb mértékben való kielégítéséről gondoskodjék. Vizsgáljuk meg, hogyan felel meg erdőgazdaságunk ennek a követelménynek?

Fafelhasználásunk összes mennyiségének 1920—1938 átlagában 52,1%-át, 1938-ban 37,5%-át, 1958-ban pedig 50,8%-át külföldről kellett behoznunk. Ezen adatok alapján úgy tűnik, hogy a Horthy-rendszer erdőgazdálkodása megfelelt a hozadékok növelésére irányuló követelményeknek, a felszabadulás utáni erdőgazdálkodásunk azonban nem. Az összes bruttó fakitermelés ugyanis a felszabadulás előtti 20 év átlagában jelentkező 3,5 millió m³-ről 1938-ig 3,8 millió m³-re növekedett, a felszabadulás után azonban 1958-ban 3,4 millió m³-re csökkent. A kapitalista erdőgazdaságra általánosan jellemző a nagyobb profit-szerzés érdekében a fakitermelés növekedése. A szocializmusban a növedék és az élőfakészlet bővített újratermelését, valamint a hozadékok növekedését a mérleg két oldalának tekintjük. A szocialista erdőgazdaság feladata a mérleg

mindkét oldalának fokozatos, de állandóan egyensúlyban történő növelése. Éppen ezért a szocialista erdőgazdálkodás szemszögéből a faellátásnak hazai forrásból történő javulását nem lehet elszigetelten, hanem csak a növedék és az élőkészlet bővített újratermelésével összefüggésben vizsgálni.

A felszabadulás előtti időszakban az összes fakitermelésnek legfeljebb 10%-a került ki az előhasználatból, 90%-a véghasználati termelés volt. Még hozzá olyan véghasználati termelés, amely a jó fejlődésű, értékes állományoknak sarjról történő felújulása vagy a felújulás teljes elmulasztása miatt érdeink fokozatos leromlását eredményezte. A felszabadulás után a véghasználati termelések aránya 1951-ben már 67,3% volt, *a folyó évben pedig már az összes fatömegnek 40%-át a visszamaradó állomány termelőképességének növekedését biztosító előhasználatok során termelték ki.* Így érjük el, hogy a folyó hároméves tervünk már a bruttó fakitermelésnek az 1958. évi 3,3 millió m³-ről 1960-ig legalább 3,4 millió m³-re, 15 éves fejlesztési tervünk pedig további legalább 600 ezer m³-rel, 4 millió m³-re történő fokozását írhatja elő.

Rá kell mutatnunk arra is, hogy a hozadékoknak a felszabadulás utáni időszakban a felszabadulás előttihez viszonyított csökkenése is csak látszólagos. Az 1920—1938. évek átlagában ugyanis az összes kitermelt iparifa mennyisége csak 415 ezer m³ volt. Még 1938-ban is csak 531 ezer m³-t ért el. A felszabadulás után azonban 1,2 millió m³-re, az összes vastag fára vonatkoztatott iparifa hányad az 1938. évi 16,1%-ról 1958-ig 50,2%-ra növekedett. Igaz ugyan, hogy az összes fakitermelés 1958-ban 800 ezer m³-rel kevesebb volt, mint 1938-ban, de az 1958. évi 700 ezer m³ többlet iparifa értékben ezt a kiesést bőven ellensúlyozta. Értékben kifejezve tehát a felszabadulás utáni erdőgazdálkodásunk is megfelel a termelés növelésére irányuló követelményeknek.

A következő 15 évben faszükségletünk tovább fog növekedni. Az ipari és építőipari termelésnek a jelenlegihez képest mintegy 100%-os, a széntermelésnek 70%-os, a bútorigipari termelésnek 150%-os növekedésével számolva, iparifa szükségletünk hozzávetőleges számítás szerint 15 év múlva a jelenlegihez képest legalább 30%-kal fog növekedni. A fafelhasználásnak ez a növekedése a nemzetközi tapasztalatok alapján előreláthatólag elsősorban a lemezipari termékekben, főleg farostlemezben, forgácslemezben és papírban fog jelentkezni. De számítani kell a bányafa és bélésanyag szükséglet növekedésére is. Fejenkénti papírfogyasztásunk 1957-ben az európai országok átlagának csak egyharmada volt (13,9—36,7 kg). Az elmúlt 10 év alatt ezen a téren alig volt fejlődés. Ezt a nagy lemaradást, amely ma már mind a lakosság kulturális színvonala emelkedésének, mind pedig a fafelhasználás gazdagságosságának egyik legfőbb akadálya, feltétlenül meg kell szüntetnünk.

Tudvalevő azonban, hogy az évi átlagban kb. 800 millió Dft-ot képviselő faimport eddig is hatalmas terhertétele népgazdaságunknak. Az elmúlt 10 év folyamán a fakitermelés, bár értékben jelentősen növekedett, nem tudott lépést tartani a szükséglet növekedésével, ami természetszerűen maga után vonta a faimport növekedését. Ennek az amúgy is nagy és az utóbbi években különösen megnövekedett importnak további nagyarányú növekedése már elviselhetetlen terhet róna népgazdaságunkra. Ahhoz, hogy a fakitermelés mennyisége értékben is megfelelő mértékbe növekedjék, *az eddiginél sokkal nagyobb arányú közreműködésre van szükség a felhasználók részéről mind a hazai faanyagok nagyobb arányú hasznosítása, mind a fatakarakósság, mind pedig a fahelyettesítés elterjesztése révén.*

Lengyelországban a lombos fakitermelés iparifa hányada eléri a 75%-ot.

Ez a rendelkezésre álló adatok szerint annak tulajdonítható, hogy a lengyel cellulózipar a lombos tűzifa nagyrésztét feldolgozza, vagyis lehetővé teszi annak iparifaként való hasznosítását. Nálunk, sajnos, évtizedeken keresztül az volt a felfogás, hogy a fafeldolgozóipart bázis hiányában nem szabad fejleszteni. Emiatt maradtunk el mintegy 20 évvel a farostlemezgyártás, legalább 20 évvel a papírgyártás terén más országokhoz viszonyítva.

Éppen ezért forradalmi az a változás, amit a Mohácsi Farostlemezgyár megindulása fog eredményezni faellátásunkban. Néhány éven belül a lágy lombos fafajok iparifa hányada 90—95%-ra fog növekedni, mert ezekben a fafajokban gyakorlatilag megszűnik a tűzifa. Ennek viszont az lesz az eredménye, hogy kiküszöbölődik az évenként átlagosan 14—15 millió Dft értékű lemezimportunk, sőt a bútoripart, nagyarányú fejlesztés esetén is, teljes mértékben hazai termelésű lemezzel tudjuk majd ellátni. Hasonló eredményeket lehetne, sőt már lehetett volna elérni az egyéb hazai lombos faanyagok hasznosítása terén is, mert hiszen az elmúlt 10 év alatt éppenséggel meg lehetett volna oldani pl. a cser és tölgy tűzifa rostosításának és cellulózipari felhasználásának kérdését. Ebben az esetben a jelenlegi papírfaimport kétszeresének megfelelő mennyiségű faanyaggal növelhetnénk a cellulózipar hazai nyersanyag bázisát, ami nem kismértékben javíthatna jelenleg rendkívül gyenge papírellátási helyzetünkön és könnyítene importterhünkön.

Az alapanyagtermelésben a szocialista termelési elveknek szoros érvényesítése csak a kérdés egyik oldalának megoldása. Bázis lehetőségeink minél nagyobb arányú hasznosítása érdekében szükség van a fafeldolgozó iparágak egységes szemléletű, a hazai faanyagbázis minél szélesebb körű felhasználását biztosító és a fatakarékosság követelményeit érvényesítő nagyarányú fejlesztésére is. Ez azonban csak egységes irányítás mellett képzelhető el. Amennyire hasznos volt pl. faellátásunk szempontjából a fűrész- és lemeziparnak az erdőgazdasággal történt összevonása, legalább is ilyen eredményt biztosíthatna népgazdaságunk számára az egész faipar egységesítése.

Az erdeifenyő kitermelésének kérdése a tervszerű erdőgazdálkodás szempontjából

LÁMFALUSSY SÁNDOR egyetemi tanár, Sopron

Statisztikai kimutatások szerint hazánk erdőterületének 6,5—7%-át teszi ki a fenyő. Ebből az erdeifenyő kerekén 4%-ot foglal el. Csupán a százalékot tekintve, a kérdés nem volna országos jelentőségű. De ha figyelembe vesszük az erdeifenyőnek sok tekintetben egyedülálló műszaki tulajdonságait, aminek következtében az erdeifenyőt olyan célokra használhatjuk fel, amire más fafaj ezidőszerint nem alkalmas, akkor igenis foglalkoznunk kell ezzel a kérdéssel. Annál is inkább, mert két olyan erdőgazdaságunk is van, nevezetesen a Szombathelyi és az Északaljai Erdőgazdaság, ahol az erdőterületnek közel, vagy több mint 50%-át teszi ki az erdeifenyő.

Faipari szempontból kétféle erdeifenyőt különböztetünk meg. Az egyiket, nevezetesen a Sopron, Vas és Somogy megye egy részében autochton előfordulású erdeifenyőt a faipar borovinak nevezi. A másik erdeifenyő nem rendelkezik a borovihoz hasonló jó műszaki tulajdonságokkal és azt a Dunántúlon népies elnevezéssel répafeenyőnek mondják. A kettő között tulajdonságokban nagy a különbség. A borovi fája keményebb, sűrűbb szövetű, szilárdabb, s az évgyűrű késői pásztája nagyobb arányban foglal helyet az évgyűrűben, mint a répafeenyőnél. A tartóssága is nagyobb.